

**BANQUE D'OUTREMER (COMPAGNIE INTERNATIONALE
POUR LE COMMERCE ET L'INDUSTRIE) S.A.**

René BRION en Jean-Louis MOREAU

BNP Paribas Fortis Historical Centre
Vereniging voor de Valorisatie van Bedrijfsarchieven vzw
Oktober 2008

KORTE VOORGESCHIEDENIS VAN BANQUE D'OUTREMER

Banque d'Outremer werd op 7 januari 1899 opgericht onder de naam Compagnie Internationale pour le Commerce et l'Industrie. Haar oorspronkelijke kapitaal bedroeg 32,5 miljoen frank, verdeeld over 65.000 aandelen van 500 frank. Tal van zakenbanken tekenen erop in: Generale Maatschappij van België voor 9.420 aandelen, Banque Léon Lambert voor 4.800 aandelen, Banque de Bruxelles voor 2.600 aandelen, Franz Philippson eveneens voor 2.600 aandelen, Balsler & Co voor 2.600 aandelen, Banque Liégeoise voor 2.000 aandelen, Joseph Devolder voor 2.280 aandelen, Jules Urban, Albert Thys, Georges de Laveleye, Jean Cousin en Hippolyte Lippens voor elk 1.800 aandelen, R. de Bauer, Georges Brugmann, Ernest Grisar, Alfred Havenith en Alfred Simonis voor elk 1.000 aandelen, Caisse Commerciale de Bruxelles, Cassel & Cie, J. Matthieu & Fils voor elk 800 aandelen. Daarnaast tekenen ook drie buitenlandse groepen in op het kapitaal: een Franse groep die afhangt van Banque de Paris et des Pays-Bas (12.000 aandelen), een Duitse groep geleid door Deutsche Bank A.G. van Berlijn (7.000 aandelen) en een kleinere groep van Engelse investeerders waartoe de gebroeders Stern, Ernest Cassel en Sir Vincent Caillard behoren (2.500 aandelen).

De eerste raad van bestuur weerspiegelt de verscheidenheid van de intekenaars. Joseph Devolder, directeur bij Generale Maatschappij van België, wordt aangesteld tot voorzitter; Jules Urban, medewerker van Albert Thys binnen Compagnie du Congo pour le Commerce et l'Industrie en voor zijn deel gekoppeld aan de groep van Banque de Bruxelles, wordt aangesteld tot ondervoorzitter; Albert Thys zelf, echte stuwende kracht achter de nieuwe vennootschap, wordt verkozen tot gedelegeerd bestuurder; en Georges de Laveleye, een van zijn medewerkers binnen onder meer de raad van Compagnie du Congo pour le Commerce et l'Industrie, wordt aangesteld tot bestuurder-directeur. Vanaf de oprichting van de vennootschap merken we ook de aanwezigheid op van Félicien Cattier, doctor in de rechten en professor aan de ULB. (Université Libre de Bruxelles) en sterk betrokken in alle kwesties van internationaal recht.

De nieuwe vennootschap is geen bank in de zin zoals we vandaag veelal een bank kennen: de statuten bepalen uitdrukkelijk dat "de diensten zodanig georganiseerd zullen worden om enkel bank- en kasverrichtingen te doen voor de behoeften van de vennootschap of haar dochterondernemingen, met uitzondering van alle andere". Daardoor zijn de activiteiten van de vennootschap in feite beperkt tot die van een financiële trust: "het doel van de vennootschap is handels-, financiële, industriële, landbouw- of bosbouwondernemingen op te richten, over te nemen of te ontwikkelen, en dat voornamelijk in het buitenland".

Compagnie Internationale pour le Commerce et l'Industrie neemt haar intrek in enkele gebouwen gelegen in Brussel, meer bepaald in de Brederodestraat en Naamsestraat, dichtbij de zetel van Compagnie du Congo pour le Commerce et l'Industrie. Al gauw verwacht het publiek de twee door Albert Thys opgerichte ondernemingen, die elkaars buur zijn en nauwelijks in naam verschillen. Om dat te verhelpen, wordt de naam van Compagnie Internationale afgekort tot Banque d'Outremer.

Vanaf de eerste boekjaren neemt de vennootschap deel aan tal van kapitaalverhogingen van vennootschappen die verbonden zijn aan Compagnie du Congo pour le Commerce et l'Industrie (zoals Société Coloniale Anversoise). Ze draagt bij tot de oprichting van nieuwe vennootschappen zoals: Charbonnages Réunis Laura et Vereeniging (1900); Compagnie Internationale d'Orient (1900); Société Métallurgique Russo-Belge, Belgo-Canadian Pulp Cy, Société Italo-Belge pour l'Industrie des Sucres en Société Métallurgique de Sambre et Moselle (1901). In 1901 werkt Compagnie Internationale d'Orient van haar kant mee aan de oprichting van The Chinese Engineering & Mining Co Ltd, die de kolenmijnen van Kaïping overneemt. Banque d'Outremer verwerft een groot pakket aandelen in de nieuwe vennootschap.

Tijdens 1903 doorstaat de vennootschap een diepe crisis. Om rekening te houden met de devaluatie van de portefeuille wordt het kapitaal teruggebracht van 32,5 miljoen frank tot 22,5 miljoen frank. De raad van bestuur laat grote afschrijvingen doen in de portefeuille. En om de aandeelhouders de mogelijkheid te geven om met kennis van zaken de balans te waarderen, geeft de raad hen een lijst van alle verstrekte termijnleningen en van alle fondsen, aandelen en obligaties in portefeuille. Het verslag voorgelegd aan de algemene vergadering luidt als volgt: "Wij wilden vooral de activa van de bank ramen om elke latere

verassing te voorkomen. Wij vonden het verstandig om daarin zo ver mogelijk te gaan door, soms met enige strengheid, rekening te houden met de laatste nadelige gevolgen die sommige ondernemingen, die niet aan onze verwachting of aan die van hun oprichters voldeden, nog kunnen voelen." Een ander document, dat dateert van 1910 en bewaard is in dit fonds, interpreteert de moeilijkheden waarmee de bank in 1903 kampte als volgt: "alle grote financiële creaties moeten uit hun kinderziekten geraken [...];alleen viel de crisis van Banque d'Outremer middenin een neergang van onze gehele industriële, commerciële en financiële activiteit. Ze verergerde door de omvang van het [opgezette] programma en, tot slot, door een vijandige houding waarop onnodig dieper moet worden ingegaan, maar waartegen de kolonel [Thys] bijzonder gevoelige persoonlijke wrok koesterde." Zinspeling op de tegenkating van de Koning waaraan kolonel Thys aanstoot naam aangaande de exploitatie van Congo.

De investeringen van de groep hervatten zich na de crisis, vooral in China. Vanaf 1903 patroneert Banque d'Outremer de oprichting van Compagnie Internationale de Tramways et d'Éclairage de Tientsin. Vijf jaar later richt 'groep Thys', zoals men toen zei, Crédit Foncier d'Extrême-Orient op en verwerft ze een belang in Compagnie Française de Tramways et d'Éclairage Électriques de Shanghai.

Maar ook andere regio's in de wereld wekken de interesse van Thys. In 1907 intervenueert Banque d'Outremer in de oprichting van Sumatra Caoutchouc Maatschappij, eerste stap in een samenwerking met Nederlandse ondernemingen voor de exploitatie van de koloniale rijkdommen van Nederlands-Indië. Uit die samenwerking ontstaat onder meer Nederlandsch-Indische Rubber- en Koffie Cultuur Maatschappij.

In 1909 draagt de vennootschap bij tot de oprichting van Banque du Congo Belge, opgericht met een kapitaal van 2 miljoen frank. Twee jaar later speelt die bank de rol van staatsbank in de kolonie.

In 1910 wordt Albert Thys voorzitter van de vennootschap, terwijl Emile Francqui, bestuurder sinds 1905, gedelegeerd bestuurder wordt. Het beleid van de vennootschap evolueert vanaf dan sterk. Eerst en vooral voorziet ze zich van nieuwe middelen: het kapitaal wordt van 22,5 miljoen frank op 40 miljoen frank gebracht. Een groot deel van de nieuw uitgegeven aandelen wordt uitgekeerd aan aandeelhouders van Compagnie Internationale d'Orient, die fuseert met Banque d'Outremer. Bovendien start de vennootschap, onder invloed van Emile Francqui, met specifieke bankverrichtingen: daartoe doet de vennootschap een beroep op de diensten van Charles Galland, voormalig directeur van de kantoren van Crédit Lyonnais en zeer ervaren op het gebied van krediet- en discontoverrichtingen. Het kaderpersoneel van de bank wordt aanzienlijk uitgebreid. Het verslag voor het boekjaar 1911 vermeldt de lijst van de belangrijkste verrichtingen verwerkt door de bank en verzoekt om de opening van rekeningen-courant, girorekeningen, halfmaandelijke rekeningen, rekeningen met opzeggingstermijn van vijf dagen tot vaste vervaldag. Een galerij van kluizen, getekend door architect Brunfaut, wordt ter beschikking gesteld van het cliënteel.

De belangnemingen van de bank in Société Minière du Canada en in Simkat (Société Belge Industrielle et Minière du Katanga) gaan eveneens terug tot 1910. In dat jaar maakt het jaarverslag ook voor de eerste keer gewag van Agence Maritime Walford, het hoofdkantoor van de zeevaartlijn Antwerpen-Congo: die participatie zal het erop volgende jaar leiden tot de overname van Compagnie Belge Maritime du Congo. In 1911 richt de vennootschap ook Crédit Foncier Franco-Bulgare op.

In 1912-1913 zijn er grote onenigheden binnen de directie van de vennootschap: Emile Francqui, aangesteld tot directeur van Generale Maatschappij van België, geeft zijn betrekking van gedelegeerd bestuurder op en wordt vervangen door Albert Thys zelf. Die laatste behoudt evenwel zijn voorzitterszetel in de raad. In 1913 wordt Félicien Cattier bestuurder van de vennootschap, terwijl William Thys, oudste zoon van de voorzitter, aangesteld wordt tot secretaris-generaal. Die wijzigingen in de directie beletten de vennootschap niet om haar portefeuille te verrijken met nieuwe waarden. In 1912 draagt ze bij tot de oprichting van de Oostendse onderneming Lumière et Force Motrice. Aan de andere kant worden de binnendiensten van de bank versterkt door de oprichting van een afdeling 'Financiële studie', die onder leiding komt van Henri Fuss (voormalig attaché van Comptoir d'Escompte de Paris).

De oorlogsjaren zijn moeilijke jaren voor de vennootschap. Begin 1915 komt Albert Thys, oprichter van Banque d'Outremer, onverwachts te overlijden. Emile Francqui neemt tijdelijk de teugels van de bank

opnieuw over, ondanks zijn vele werk bij Generale Maatschappij van België. Net als alle kredietinstellingen wordt Banque d'Outremer onder Duits toezicht geplaatst. Van oktober 1914 tot mei 1915 volgen vier Duitse commissarissen elkaar op: de heren Welker, Einhorn, Jacobsen en Weinkrantz. Later worden ze vervangen door de heren Behrens (juni 1915-mei 1916), Goldschmidt (mei 1916-mei 1917), Libbertz (mei 1917-juni 1918) en Sachs (juni-oktober 1918). Als bankier van beroep oefenen die commissarissen nauw toezicht uit op de verrichtingen van de bank.

Banque d'Outremer verwerft een groot belang (12 miljoen op een totaal van 150) in het algemene bankenconsortium. Dat consortium garandeert aan de banknotenafdeling van Generale Maatschappij van België een goed einde van de disconto's toegestaan aan de leden van de groep. Banque d'Outremer neemt ook een belang van 18 miljoen frank in de overname van een emissie van interprovinciale bons bedoeld voor het garanderen van de betaling van de oorlogsbijdrage. Tot slot kent ze aanzienlijke subsidies toe aan het Nationaal Hulp- en Voedingscomité (Comité National de Secours et d'Alimentation), dat belast is met de proviandering van bezet België.

De directie wordt alle contact ontzegd met verscheidene ondernemingen actief in het buitenland en waarin ze belangen heeft: Belgo-Canadian Pulp & Paper Cy, Charbonnages Réunis Laura en Vereniging, Société Italo-Belge pour l'Industrie des Sucres, verschillende Chinese bedrijven of bedrijven actief in Nederlands-Indië ... De meeste van die bedrijven hadden evenwel niet te veel te lijden van het conflict omdat ze gevestigd waren in landen die niet betrokken waren. Op 2 januari 1916 wordt de raad van bestuur door de bezetter verplicht om per omzendbrief bekend te maken dat de bevoegdheden van de heer Charles Galland, onderdirecteur, ontbonden zijn en dat zijn handtekening niet langer de vennootschap verbindt. Het Duitse commissariaat is immers geschokt over het feit dat Charles Galland er alles aan doet om de belangen van de bank in Frankrijk en Portugal te beschermen... In Nederland geeft de bank aan een van haar medewerkers, een Nederlander genaamd Stumpff, de opdracht om een kantoor op te richten bedoeld voor het innen van de buitenlandse coupons van de bank zelf en van haar cliënteel en voor het vereenvoudigen van de contacten tussen de bank en haar dochterondernemingen. Dat kantoor start zijn activiteiten in juli 1915. In Londen wordt de vertegenwoordiging van de bank gewaarborgd door John Van der Taelen, gedelegeerd bestuurder van Société Coloniale Anversoise.

Op sociaal vlak vormen de oorlogsjaren voor Félicien Cattier de gelegenheid om een pensioenkas op te richten die bedoeld is om een vredig pensioen te waarborgen voor de pensioengerechtigde medewerkers (65 jaar). Maar in 1916 wordt Félicien Cattier, die korte tijd voordien aangesteld werd tot gedelegeerd bestuurder, in krijgsgevangenschap naar Duitsland gezonden met andere notabele 'koloniale' zoals Maurice Lippens en Edmond Hinck. Dat ballingschap zal duren tot het einde van de vijandelijkheden. Na zijn vertrek worden nog andere sociale maatregelen ten voordele van het personeel getroffen: er worden toelagen verstrekt om de duurte van het levensonderhoud te bestrijden en er wordt een mess geopend om het personeel een voedzame maaltijd tegen een prijs lager dan de kostprijs te geven.

De financiële structuur van de bank wordt in volle oorlogstijd gewijzigd: op 11 oktober 1916 wordt een algemene vergadering van aandeelhouders bijeengeroepen om de 75.000 dividendaandelen van de vennootschap om te vormen tot 75.000 vijfden van het aandelenkapitaal, zonder waardebeoordeling. Bij die gelegenheid wordt ook voor de eerste keer gesproken over een mogelijke toenadering tussen Generale Maatschappij van België en Banque d'Outremer, fusiegeruchten die door Emile Francqui publiekelijk weerlegd worden: "Men wil ons ik weet niet welk gigantisch en mysterieus project toeschrijven [...] en dat zou leiden tot de verdwijning van Banque d'Outremer, opgeslokt met andere banken van België in een nieuwe en formidabele creatie. Ik weiger te geloven dat onze aandeelhouders zich hebben laten imponeren door dergelijke roddels."

De jaren 1917-1918 zijn bijzonder hard voor de Belgische bevolking. De nijverheid en de handel liggen bijna volledig lam. Door de overvloed aan onbenut geld in haar kassen overweegt de bank om speciale rekeningen te creëren bedoeld om het economische herstel op het juiste moment te bevorderen. In 1916 opent ze depositorekeningen die beschikbaar zijn na het sluiten van de vrede en jaarlijks een rente opbrengen van 3,5 en 4%. Vanaf november 1917 lanceert ze depositorekeningen op vijf jaar, die elk kwartaal terugbetaalbaar zijn en te allen tijde overdraagbaar zijn. Die rekeningen brengen jaarlijks 4% op, een rente die opgetrokken wordt tot 4,5% als het geld tot het verstrijken van de periode van vijf jaar op de

rekening blijft staan. Dat soort van rekeningen kent een enorm succes bij het publiek. In 1918 omvat de portefeuille van de vennootschap waarden die als volgt uit te splitsen zijn:

banken en financiële instellingen	9,3%;
handelsvennootschappen	11%;
zee- en riviertransport	7%;
spoorwegen	5,4%;
stedelijk vervoer	13,8%;
kolenmijnen	14,65%;
mijnen	3,35%;
okesovens	3,6%;
bouwwerkplaatsen	4,2%;
productie van elektrische energie	7,2%;
draadloze telegrafie	2,7%;
koloniale plantages	7,85%;
veeteelt	0,2%;
papierhandel	7,9%;
suikerraffinaderijen	1,35%.

De geografische spreiding van die investeringen spreekt eveneens voor zich: België staat op kop met 37,25%; China kreeg 15,2% van de investeringen van de vennootschap toegewezen; Nederland 7,6%; Canada 9,45%; Belgisch-Congo 5,8% en de Nederlandse Koloniën 4,9%; enz. Door die spreiding van de portefeuille kan de vennootschap met succes het hoofd bieden aan de onrust teweeggebracht door de oorlog. De bankafdeling komt dan weer veel sterker uit de oorlog. Het bedrag van de effectendeposito's, dat eind 1913 169 miljoen frank bedroeg, stijgt tot 320 miljoen frank; de contanten in kas stijgen van 4,5 naar 24 miljoen frank; de portefeuille staatsfondsen (staatsbons en interprovinciale bons) groeit van 5 tot 103 miljoen frank.

Terloops melden we dat in januari 1918 William Thys aangesteld wordt tot directeur van de vennootschap, een functie die hij eigenlijk al meer dan een jaar uitoefende.

Na de oorlog hervat Banque d'Outremer de activiteiten van Comptoir d'Escompte de Bruxelles, waardoor ze haar bankactiviteiten kan ontwikkelen. Tegelijkertijd wordt het kapitaal van de bank op 72,5 miljoen frank gebracht. Door die maatregelen kan ze een belangrijke rol spelen bij heropstarten van de Belgische economie in 1919-1920. Tijdens die periode neemt ze deel aan een bijzonder groot aantal emissies of kapitaalverhogingen, onder meer die van Banque Belge pour l'Étranger, Banque Générale du Nord, Chemins de Fer du Prince Henri, de holding Électricité et Traction, de vennootschap Railways et Signalisation, Société Métallurgique Sambre et Moselle, Société Générale Métallurgique de Hoboken, de vennootschap La Métallo-Chimique, Société d'Électricité de l'Adamello, Société Électricité du Brabant, Société Franco-Belge de Fours à Coke, Société Belge d'Exportation Industrielle, de vennootschap Tissage La Flandre, New Antwerp Telephone and Electrical Works, enz. Heel wat van die vennootschappen waren pas opgericht zoals Compagnie Financière Belge des Pétroles, Compagnie Belge d'Assurances l'Urbaine en Compagnie Soutière. Andere waren ondernemingen volop in bedrijf, zoals La Brugeoise et Nicaise et Delcuve, het metaalverwerkende bedrijf Ougrée-Marihaye, Société Intercommunale Belge d'Électricité, enz. De bank heeft ook een groot aandeel in de start van S.N.E.T.A., het Syndicat National pour l'Étude des Transports Aériens, waarvan de activiteiten enkele jaren later leiden tot de oprichting van Sabena. Er worden ook grote inspanningen geleverd ten aanzien van de kolonie en de bank werkt mee aan de oprichting van Compagnie Africaine de Navigation, Compagnie du Lomami et du Lualaba, Cotonco (Compagnie Cotonnière Congolaise) en Cico (Ciments du Congo).

Eveneens in 1919 doen zich grote veranderingen voor binnen de administratie van de bank. In september 1918 werden immers akkoorden gesloten tussen Banque d'Outremer en zes provinciebanken, waaronder Banque de Lhoneux van de heren Fabri & Co in Hoci. De bedoeling van die afspraken is bepaalde bankverrichtingen gezamenlijk uit te voeren en bankrelaties op te bouwen die aan weerskanten voordelig zijn.

In diezelfde periode komen nog andere akkoorden tot stand tussen Banque d'Outremer en Generale Maatschappij van België. In juli 1919 wordt een akkoord gesloten tussen beide groepen. Dat akkoord kan worden beschouwd als het werk van Emile Francqui, die zowel directeur van Generale Maatschappij van België als voorzitter van de raad van bestuur van Banque d'Outremer is. Volgens de nieuwe overeenkomst zal elke instelling vanaf dat moment aan de andere instelling in alle nieuwe ondernemingen die ze opricht, waarin ze de controle verwerft of waarin ze een belang neemt, een deelbelang van minstens 25% aanbieden. Het akkoord reglementeert ook de expansie van beide instellingen in de banksector om wrijvingen tussen hun netwerken te voorkomen. Wanneer Francqui het kartelplan voorlegt aan de raad van bestuur van Banque d'Outremer, maken meerdere collega's echter een voorbehoud. De meest virulente is Adolphe Stoclet, die tegen elke beperking van de bankexpansie van Banque d'Outremer is. De algemene directeur van de instelling, William Thys, die enkel een raadgevende stem heeft in de raad, vindt dan weer dat de ondertekening van kartelafspraken de handelingsvrijheid van de bank zou belemmeren en "in strijd zou zijn met het onafhankelijkheidsprincipe van de instelling". Na onderhandelingen tussen Francqui, Cattier en Jadot wordt afgezien van het idee om de bankexpansie van beide groepen in te perken. Die toegeving blijkt onvoldoende voor algemeen directeur William Thys, die zijn ontslag indient en gedelegeerd bestuurder wordt van Banque de Bruxelles.

Zijn vertrek veroorzaakt een kleine aardschok in de geschiedenis van de bank. Het mandaat van bestuurder-directeur van Banque d'Outremer wordt toevertrouwd aan Charles Fabri. De betrekkingen tussen Banque d'Outremer en Banque De Lhoneux et Fabri worden daardoor nog nauwer aangehaald. Thys, van zijn kant, zet alles in het werk om verscheidene medewerkers van Banque d'Outremer ertoe te verleiden om voor Banque de Bruxelles te komen werken. Het betreft onder meer de gevolmachtigden Némerlin en H. Desmet en onderdirecteur Théodore Stumpff.

Die vertrekken destabiliseren Banque d'Outremer volstrekt niet. Om de ijver van haar medewerkers te stimuleren, beslist de directie overigens om de medewerkers ten belope van 5% van de aan de aandeelhouders uitgekeerde dividenden te betrekken bij de resultaten van de bank. Die extra beloning moet minstens gelijk zijn aan een maand loon.

De jaren 1920-1925 worden gekenmerkt door een grote instabiliteit van de wisselhandel. De jaarverslagen die gedurende die periode gepubliceerd worden door de bank, benadrukken de nood aan solidariteit tussen de economieën van alle naties. De depreciatie van de munten als gevolg van de oorlog oefent druk uit op de handel en de industrie.

Dat belet de directie van Banque d'Outremer evenwel niet om zich actief op de toekomst voor te bereiden. Er worden financiële en administratieve banden gesmeed tussen de bank en Caisse Générale de Reports et de Dépôts, waarvan Charles Fabri bestuurder wordt.

In 1923 wordt een nogal lucratieve deal gesloten: de aandelen van Belgo-Canadian Pulp & Paper Cy die eigendom zijn van Banque d'Outremer, worden in Canadese dollar verkocht voor een bedrag dat in Belgische frank gelijk is aan 54 miljoen. Dat geld wordt onmiddellijk opgenomen in de reserve, waardoor de reserve (100 miljoen frank in totaal) zo gelijk is aan het maatschappelijke kapitaal.

Er worden voortdurend nieuwe ondernemingen opgericht. Alleen al in 1923 werkt de bank mee aan de oprichting van Société Auxiliaire Industrielle et Financière des Chemins de Fer du Congo Supérieur aux Grands Lacs Africains, van Compagnie Minière des Grands Lacs Africains, van Société Africaine de Construction, van Société des Charbonnages d'Houthaelen, van Société Anonyme Radio-Belgique, van Société Anonyme Belge pour le Commerce des Tabacs Fumaro, van Société d'Entreprises Électriques en Pologne, van Crédit Foncier de l'Indochine, enz.

In het jaarverslag voor het boekjaar 1926 gaat veel aandacht naar de monetaire stabilisatie die eindelijk tot stand is gekomen. Ook de verschillende participaties van de groep komen aan bod, waarvan het aantal sterk is toegenomen sinds het einde van de oorlog.

In de banksector bezit Banque d'Outremer grote belangen in Banque Commerciale du Congo, Banque du Congo Belge, Banque Belge pour l'Étranger, Banque de Flandre en Caisse Générale de Reports et de Dépôts.

In de transportsector heeft de bank participaties in Compagnie du Chemin de Fer du Congo, Société Luxembourgeoise des Chemins de Fer et Minières Prince Henri, Agence Maritime Internationale, Compagnie Africaine de Navigation, Compagnie Belge Maritime du Congo, Compagnie Française de Tramways et d'Éclairage Électriques de Shanghai en Compagnie de Tramways et d'Éclairage de Tientsin.

De groep toont ook grote belangstelling voor de elektriciteitssector met aandelen in Centrales Électriques des Flandres et du Brabant, Société d'Électricité de l'Escaut, Société d'Électricité de la Campine, de holding Société d'Électricité et de Traction, Société Intercommunale Belge d'Électricité en Société Belge Radio-Électrique.

De metaalverwerkende en machinebouwbedrijven waarin Banque d'Outremer aandelen heeft, zijn Ateliers de Construction de Hal, de vennootschap Hadir (Société des Hauts-Fourneaux et Aciéries de Differdange-Saint Ingbert-Rumelange), de vennootschap La Métallo-Chimique, Société Générale Métallurgique de Hoboken, Ateliers Demoor, Société Métallurgique de Sambre et Moselle.

Inzake steenkoolmijnen is de bank al vanouds betrokken in Charbonnages Réunis Laura & Vereniging, maar ook in Chinese Engineering & Mining Co.

De afdeling koloniale waarden is indrukwekkend met onder meer aandelen in Société Africaine de Construction, Citas, Cofokat (Compagnie Foncière du Katanga), Société Auxiliaire Industrielle et Financière des Chemins de Fer du Congo Supérieur aux Grands Lacs Africains, Compagnie Minière des Grands Lacs Africains, Cico (Ciments du Congo), Compagnie Sucrière Congolaise, A.B.C. (Compagnie Commerciale et Agricole d'Alimentation du Bas-Congo), Cimenkat (Ciments du Katanga), Société Coloniale Anversoise, Compagnie du Katanga, Compagnie du Congo pour le Commerce et l'Industrie, Cotonco (Compagnie Cotonnière Congolaise), Compagnie du Lomami et du Lualaba en Société Minière du Luebo.

In Nederlands-Indië heeft de bank belangen in Nederlandsch-Indische Rubber- en Koffie Cultuur Maatschappij, Cultuur Maatschappij Batoe Lempit en Sumatra Caoutchouc Maatschappij.

Tot slot bezit ze tal van uiteenlopende waarden waaronder aandelen in Société Anonyme des Fours à Coke Semet-Solvay & Piette, de vennootschap Tissage La Flandre, Société Anonyme de Téléphonie Privée, Compagnie Soutière en Société Anonyme Italo-Belge pour l'Industrie des Sucres.

In de loop van 1927 wordt een wetgeving aangenomen die gunstig is voor de concentratie van ondernemingen. Een van de eerste fusies die plaatsvindt in het kader van die wetgeving en zeker het vermelden waard is, is die van Generale Maatschappij van België zelf met Banque d'Outremer. Die transactie, die door de directie van beide banken beschouwd wordt als de concretisering van de vriendschappelijke band die al altijd bestond tussen beide, wordt mogelijk nadat Generale Maatschappij van België op 28 februari 1928 overgaat tot de eenmaking van de aandelen waaruit haar maatschappelijke kapitaal bestaat: de kapitaalaandelen en de reserveaandelen. De 100.000 kapitaalaandelen worden vervangen door 8.000 reserveaandelen, wat een idee geeft van de meerwaarde die in driekwart eeuw verworven werd door het reservefonds. Na die transactie wordt de nominale waarde van de 108.000 bestaande reserveaandelen gewaardeerd op 1.250 frank het stuk. In februari 1928 wordt het kapitaal van Generale Maatschappij van België verhoogd van 135 naar 400 miljoen frank door de uitgifte van 212.000 nieuwe aandelen, waarvan 104.000 worden uitgekeerd aan de aandeelhouders van Banque d'Outremer op grond van een ruilverhouding van vier nieuwe aandelen van Generale Maatschappij van België voor negen aandelen van Banque d'Outremer en waarvan 108.000 ter intekening worden aangeboden aan de oude aandeelhouders. Na die transactie bedragen de reserves ongeveer 500 miljoen frank. Vier bestuurders van Banque d'Outremer, te weten Félicien Cattier, Charles Fabri, Henry Le Bœuf en Adolphe Stoclet, worden lid van de directieraad van Generale Maatschappij van België. Anderen worden adviseurs van de vennootschap, een titel die voor de gelegenheid bedacht wordt.

De opslokking van Banque d'Outremer versterkt de dominantie van Generale Maatschappij van België op de concurrerende banken en in het bijzonder Banque de Bruxelles aanzienlijk. De portefeuille dikt aan met tal van waarden, vooral in de bank-, elektriciteits- en zee- en luchtvervoersector. De oorlogskas veroverd door Generale Maatschappij van België omvat een indrukwekkende partij koloniale waarden, die de heerschappij van de groep in de Congolese economie versterken.

TABLE DES MATIÈRES

KORTE VOORGESCHIEDENIS VAN BANQUE D'OUTREMER	II
TABLE DES MATIÈRES	IX
INVENTAIRE	1
1. STATUTS	1
2. ASSEMBLÉES GÉNÉRALES	1
3. OPÉRATIONS BANCAIRES, GÉNÉRALITÉS	1
4. COMMUNICATION	1
5. CAPITAL	1
6. PORTEFEUILLE	2
<i>I. généralités</i>	2
<i>II. participations</i>	2
<i>III. projets et syndicats</i>	3
7. COMPTABILITÉ	4
8. PERSONNEL	4

INVENTAIRE

1. STATUTS

1. Statuts imprimés : brochure.
1903 1 liasse

2. ASSEMBLÉES GÉNÉRALES

2. Rapports annuels pour les exercices 1899-1927 (reliés).
1900-1928 1 recueil
3. Rapports annuels pour les exercices 1911, 1913, 1914, 1916, 1920, 1922. Rapport pour l'exercice 1920 tel que publié dans le Moniteur des Intérêts Matériels (avril 1921).
1912-1923 1 liasse

3. OPÉRATIONS BANCAIRES, GÉNÉRALITÉS

4. Règlement des opérations et services : brochure imprimée, avec photos.
1924 1 liasse
5. Signatures autorisées : brochure.
1925 1 liasse
6. Déclarations de détention de valeurs russes faites par des sujets français : accusés de réception de ces réceptions faites auprès de la succursale de Bruxelles de la Banque de Paris et des Pays-Bas s.a.
1919 1 liasse
7. Comptabilité : spécimens des formulaires en usage à la Banque d'Outremer pour diverses opérations (opérations de caisse et de compensation, opérations de change et d'arbitrage) ; avec spécimens d'un formulaire d'achat en bourse par la Caisse des Valeurs Industrielles s.a. pour le compte de la Banque d'Outremer.
1926-1929 1 liasse

4. COMMUNICATION

8. *Bulletin de la Banque d'Outremer* (périodique bihebdomadaire) : spécimens des années 1921 (n° 4), 1922 (numéros 1, 2, 5, 7-10, 12-13, 15-17, 21-23, 25 et 26) et 1923 (numéros 1-4, 7, 10, 12, 15-16, 19, 21-22).
1922-1923 1 liasse

5. CAPITAL

9. Opérations de régularisations des titres de la Banque d'Outremer échangés en 1921 contre des certificats nominatifs : comparaison nominative des titres délivrés et des titres rentrés pour régularisation.
1921 1 liasse
10. Registre des titres de remplacement délivré aux actionnaires dont le titre original a été frappé d'opposition.
1924 1 cahier
11. Liquidation de la banque et échange des actions contres des parts de réserve de la S.G.B. : communiqué des liquidateurs aux actionnaires, relevés des paiements de bons équivalent

à un neuvième de parts de réserve, relevés successifs de la situation des opérations d'échange de titres (avec spécimen d'un reçu à en-tête de la Caisse Générale de Reports et de Dépôts s.a., de la Banque de la Vesdre s.a., de la Banque de Bruxelles s.a., du Crédit Général du Congo s.a.

- 1929 1 liasse
- 12-15.** Échange d'actions de capital anciennes de la Banque d'Outremer s.a. (Compagnie Internationale pour Commerce et l'Industrie s.a.) contre des nouvelles actions de capital nouvelles munies des coupons n° 20 bis à 49 : reçus signés par les actionnaires pour livraison des titres.
12. Reçus n° 1 à 2130.
décembre 1920-janvier 1921 1 liasse
13. Reçus n° 2131 à 4227.
janvier-avril 1921 1 liasse
14. Reçus n° 4228 à 5400.
avril-mai 1921 1 liasse
15. N° divers et 1001 à 1378.
juin 1921-mai 1926 1 liasse
- 16.** Reçus nominatifs des échanges d'actions de dividende anciennes de la Banque d'Outremer contre des actions de capital de la même société.
1917-1918 1 liasse
- 17.** Échange d'actions de la Banque d'Outremer contre des parts de réserve de la S.G.B. et inscription des actionnaires au registre des titres nominatifs de la S.G.B. : correspondance et listes des porteurs de titres de la Banque d'Outremer qui ont demandé cette inscription.
1928 1 liasse

6. PORTEFEUILLE

I. GÉNÉRALITÉS

- 18.** Registre d'entrées et sorties de titres en portefeuille.
1924-1928 1 volume

II. PARTICIPATIONS

- 19.** Chinese Central Railways Ltd. (participation de la Compagnie Internationale d'Orient).
1904-1922 1 liasse
- 20.** Brazau Collieries (Canada), à Toronto.
1910-1921 1 liasse
- 21.** Compagnies Réunies Gaz et Électricité de Lisbonne, avec notamment l'acte constitutif du « Consortium Lisbonne » de 1913 et une correspondance avec le baron Léon Lambert.
1912-1924 1 liasse
- 22.** Mines de Plomb de Curas et de Soldado (Espagne), avec liquidation de la société.
1912-1928 1 liasse
- 23.** Kameruner Schiffahrts Gesellschaft.
1913-1923 1 liasse

24. Société Varsoviennne de Charbonnages et de l'Industrie Minière.
1913-1926 1 liasse
25. Société Métallurgique Dniéproviennne du Midi de la Russie : acte syndical (1919), prospectus d'émission (1920), correspondance (1919-1920). Charbonnages de Varvaropol s.a. (et Charbonnages de Petro-Marievskaa, société russe) (1919-1922).
1919-1922 1 liasse
26. Compagnie Soutière s.a.
1920 1 liasse
27. Steaua Française s.a. (société pétrolifère, Roumanie).
1920-1925 1 liasse
28. Chinwangtao Glass Cy. : statuts (1910), extraits du moniteur, correspondance avec la société, avec la Miroiterie Moderne s.a. à Aniche, évolution et cession de la participation de la Banque d'Outremer.
1920-1927 1 liasse
29. Ateliers de Réparations Maritimes Beliard, Crighton et Cie s.a. (Paris).
1921-1924 1 liasse
30. Formation de la société de banque Théophile Garrigues & Co. s.c.s. : participation de la banque.
1921-1926 1 liasse
31. Iriag (Internationale Rohöl-Industriegesellschaft) A.G., alias Petromine (Société Anonyme Internationale pour l'Industrie du Pétrole) s.a., à Vienne : participation sous Wiener Lombard, avec statuts.
1923-1927 1 liasse
32. Sumatra Caoutchouc Maatschappij : rapport annuel pour 1924, prospectus d'émission imprimé par la Amsterdamsche et Meuse et par la Maatschappij voor Ondernemingen in Nederlandsch-Indië.
1924-1925 1 liasse
33. S.A. Industrias de Seda Nacional (société de culture de vers à soie, à Sao Paulo, Brésil).
1924-1928 1 liasse
34. Société Franco-Belge de Matériel de Chemins de Fer s.a., avec procès entre la Banque d'Outremer et la Société Française Financière et Coloniale.
1924-1928 1 liasse
35. Société Anonyme des Carburants Makhonine s.a. : constitution et liquidation.
1925-1926 1 liasse

III. PROJETS ET SYNDICATS

36. Société Anonyme Recherche et Études Hydrologiques s.a. : copie des lettres expédiées par Paul Lippens à propos de sondages effectués à Knokke pour la Compagnie Immobilière Le Zoute.
1912-1913 1 recueil
37. Pétroles en Tunisie : relations avec la Banque française pour le Commerce et l'Industrie.
1920 1 liasse

38. Notes et correspondance échangées entre F. Cattier et Albert Marchal concernant un projet de prise de contrôle de la société Visserie de Douai (vis à bois) et la situation industrielle dans le Nord de la France.
1920 1 liasse
39. Télégramme de F. Cattier demandant d'étudier le placement de liquidités de la société Marconi en fonds d'État belge ou bons du trésor interprovinciaux ; notes à ce sujet.
1922 1 liasse
40. Situation de la société Oberschlesche Eisenbahn Bedarfs A.G. (en Haute Silésie) et projet de prise de participation dans une société constituée pour le contrôle de l'usine métallurgique de Friedenshütte.
1922 1 liasse
41. Projet de prise de participation dans la société Les Charbons Reconstitués s.a.
1923 1 liasse
7. COMPTABILITÉ
42. Livre journal (n° 97).
septembre 1927-mai 1928 1 volume
43. Livre journal (n° 98).
décembre 1927-avril 1928 1 volume
8. PERSONNEL
45. Règlement général du personnel : brochure.
1922 1 liasse